

Тема : «Соціологія громадської думки».

План

1. Соціологія громадської думки. Суб'єкти та об'єкти громадської думки.
2. Функції та канали висловлювання громадської думки.
3. Теоретичні та практичні аспекти громадської думки в зарубіжній та вітчизняній соціології.

1. Соціологія громадської думки – спеціальна соціологічна теорія, яка вивчає сутність громадської думки, її структуру, функції, канали висловлювання, закономірності її функціонування в різноманітних сферах суспільного життя, політичній, економічній діяльності, соціальному управлінні.

Предмет соціології громадської думки – закономірності, чинники, механізми формування, розвитку, функціонування та обліку оцінного ставлення великих соціальних груп, верств, класів, народу загалом до актуальних проблем дійсності, які викликають суспільний інтерес.

Її **об'єкт** – громадська думка як стан масової свідомості і як соціальна інституція.

Громадська думка – специфічний вияв масової свідомості, що виражається в оцінках (вербальних і невербальних) і характеризує ставлення людей до суспільно значущих подій і фактів, актуальних – проблем суспільного життя.

Громадська думка може бути використана у регулюванні багатьох сфер життєдіяльності суспільства, найважливіші серед яких: соціальні процеси, відносини; економічні процеси, відносини; політичні процеси, відносини; духовні, ідеологічні процеси, відносини.

Громадська думка є складним, чітко структурованим феноменом. Її **суб'єктом** (носієм) є певні групи населення (респонденти). Виразниками громадської думки можуть бути як окремі індивіди (політичні діячі, журналісти, письменники), так і групи людей.

Об'єктом громадської думки є конкретні явища, проблеми, теми, щодо яких може бути висловлена думка громадськості. Процес матеріального виробництва, духовне життя суспільства теж можуть бути об'єктом громадської думки. У простір її інтересів потрапляють як явища, що відбуваються у соціально-економічній, політичній сферах, так і проблеми освіти, виховання, охорони здоров'я тощо.

При встановленні об'єктів громадської думки беруть до уваги:

- загальну здатність суджень громадської думки віддзеркалювати соціальну реальність, відображати події цієї реальності;
- формальні критерії, за якими певне явище, подія, проблема стають об'єктом громадської думки: суспільний інтерес, доцільність, дискусійність, компетентність.

2. Форми впливу громадської думки на суспільство виявляються у двох тісно пов'язаних між собою вимірах – горизонтальному та вертикальному.

1) **Горизонтальний вимір громадської думки.** Виявляється в урегулюванні різноманітних стосунків між індивідами в соціальних спільнотах. **Його функції:**

Оціночна функція. Важливість її полягає в тому, що діяльність людини у будь-якій сфері супроводжується певними оцінками суспільних проблем, свого місця в суспільстві, які відповідно впливають на її мотивацію та поведінку.

Критична функція. Полягає у відображенні громадською думкою найактуальніших проблем суспільства, ставлення до них різних верств населення.

Діагностична функція. Виявляється у розпізнаванні громадською думкою суспільних подій, явищ, процесів, ефективності роботи соціальних інституцій і владних структур.

Нормативна функція. Полягає у здатності громадської думки разом з іншими соціальними інституціями брати участь у нормотворчих процесах: виробляти, обновлювати, змінювати, концентрувати в собі соціальні, політичні, культурні, поведінкові норми, демонструючи їх кожному новому поколінню.

Виховна функція. Сутність її виявляється у виховному впливі на людину, в актуалізації процесу соціалізації особистості, важливим компонентом якого вона є в інтеграції в соціальне життя, формуванні особистісних якостей індивідів.

2) **Вертикальний вимір громадської думки.** Передбачає розгляд функцій громадської думки як соціальної інституції, найпомітнішими – серед яких є: експресивна, консультативна, функція тиску на владу, директивна.

Експресивна функція. Полягає в тому, що громадська думка завжди виражає певну позицію щодо суспільних подій, явищ, процесів, дій владних структур, оцінює і контролює дії влади в усіх сферах суспільно-політичного буття.

Консультативна функція. Реалізує себе у рекомендаціях органам влади щодо вирішення різноманітних суспільних проблем.

Функція тиску на владу. Суть її в тому, що громадськістю засобами мітингів, демонстрацій, страйків чинить тиск на органи управління і спонукає їх до прийняття певних рішень.

Директивна функція. Виявляє себе у виробленні громадськістю рішення щодо конкретних проблем суспільства, які мають імперативний характер (референдуми, вибори).

Канали висловлювання громадської думки:

- **Опосередковані канали** висловлювання громадської думки (преса, радіо, телебачення, Інтернет, сфера освіти).

- **Прямі канали** висловлювання громадської думки (листи, звернення до соціальних інститутів, органів влади, різноманітні збори, мітинги, демонстрації, страйки).

- **Спеціалізовані канали** висловлювання громадської думки (опитування громадської думки, моніторингові дослідження).

3. Вивчення громадської думки було започатковано у США в XIX ст. Воно було зумовлено попитом на інформацією, пов'язану з конкуренцією партій, прогнозуванням перемоги на виборах певного кандидата. Ці опитування ще не були науковими, не мали чіткої методики, вибірки, а тому нерідко видавали неточні прогнози.

На початку XX ст. інтерес до неї значно зріс, започаткувавши новий етап у практиці її дослідження, розвиток якого відбувався двома напрямками. Передусім він стосувався вироблення теоретичних засад формування, функціонування та вивчення громадської думки.

Нині найсоліднішу репутацію в міжнародних професійних колах має **Американський інститут громадської думки**, заснований у 1935 році Дж. Геллапом. Авторитетними центрами є **„Бен Геффін і компанія”**, **інформаційне агентство США**, **Роуперівський центр вивчення громадської думки**, **Інститут громадської думки Великобританії**, **Служба вивчення громадської думки Великобританії**, **Служба вивчення громадської думки БІ-БІ-СІ**, **Французький інститут громадської думки та ін.**

Наприкінці 80-х років XX ст. в СРСР було створено **Всесоюзний центр дослідження громадської думки** під керівництвом Т. Заславської, який у багатьох містах мав регіональні відділення (в Україні – у Києві, Дніпропетровську, Львові).

В останні роки почали діяти опитувальні центри на базі **Інституту соціології НАН України**, **Національного університету „Києво-Могилянська Академія”**. Неабиякий авторитет мають дослідження вітчизняних реалій, здійснені **Центром „Соціальний моніторинг”**, **„Українським інститутом соціальних досліджень”**, **Фонду „Демократичні ініціативи”**.